

TÜRKİYE VE BRICS ÜLKELERİNİN YABANCI YATIRIM ENDEKSLERİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

A COMPARISON BETWEEN TURKEY AND BRICS COUNTRIES IN TERMS OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT INDEXES

Arş.Gör. Yılmaz Onur ARİ

Bayburt Üniversitesi İİBF. İktisat Bölümü

yoari@bayburt.edu.tr

Özet

Doğrudan yabancı yatırımlar günümüz uluslararası ekonomik sistemlerinin etkin bir parçasıdır ve özellikle gelişmekte olan ülkeler için bir katalizör görevi üstlenmektedir. Birçok gelişmekte olan ülkenin geçiş sürecinde önemli bir rol oynayan doğrudan yatırımlar özellikle 90'lı yıllardan itibaren ülkeler arasında adeta bir yarışa dönüşmüştür.

Çalışmada performans ve potansiyel endeksleri, iş yapma endeksi ve güven endeksi ele alınmıştır. Bu endeksler yardımıyla Türkiye ile BRICS ülkeleri karşılaştırılmış ve Türkiye'nin doğrudan yatırım boyutunda gelişmekte olan ülkeler içindeki yeri daha açık bir şekilde belirtmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada Türkiye'nin yatırım performansının BRICS ülkelerine kıyasla istenen düzeyde olmadığı, ancak son yıllarda yabancı yatırımcıya daha iyi bir iş yapma ortamının hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Performans Endeksi, Güven Endeksi, BRICS, Doğrudan Yabancı Yatırım, Gelişmekte Olan Ülkeler.

Abstract

Foreign direct investment is an effective part of today's international economic systems and acts like a catalyst especially for developing countries. Foreign direct investment, which has an important role for many economies' transition period, has turned into a competition between countries since 90's.

In the study performance and potential indexes, doing business index and confidence index were discussed. With the help of these indexes Turkey was compared with BRICS countries and the role of Turkey in developing countries was tried to state clearly within the scope of foreign direct investment. In this study it was inferred that investment performance of Turkey is not satisfying when compared with BRICS countries, but in recent years a better working environment has being organized.

Key Words: Performance Index, Confidence Index, BRICS, Foreign Direct Investment, Developing Countries.

Giriş

Doğrudan yabancı yatırım bir ülkede bir şirketi satın almak veya yeni kurulan bir şirket için kuruluş sermayesini sağlamak ya da mevcut bir şirketin sermayesini arttırmak yoluyla o ülkede bulunan şirketler tarafından diğer bir ülkede bulunan şirketlere yapılan ve kendisiyle birlikte teknoloji, işletmecilik bilgisi ve yatırımcının kontrol yetkisini de beraberinde getiren yatırımdır (Alagöz, Erdoğan ve Topallı, 2008). Doğrudan yabancı yatırımlar ev sahibi ülkelere getirdiği sermaye, teknoloji ve yönetimle ilgili kaynakların dolaylı etkileri sonucunda gelişmekte olan ülkelerde tasarruf açıklarını kapatmaya, üretim maliyetlerini düşürerek üretimi arttırmaya, istihdama, teknolojinin gelişmesine, döviz rezervlerini genişletmeye ve ülke içinde sağlıklı bir rekabet ortamının oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Çapraz ve Demircioğlu, 2003). Doğrudan yabancı yatırım sıklıkla ekonomik dönüşüm için bir katalizör olarak görülmektedir (Lankes ve Venables, 1996).

Kısaca BRIC olarak adlandırılan Brezilya, Rusya, Çin ve Hindistan dünya ekonomisinde en hızlı gelişen “yükselen ekonomiler” (emerging economies) olarak adlandırılmaktadırlar (O’Neill, 2001). BRIC terimi hem bu dört ülkenin baş harflerini temsil etmekte, hem de İngilizcede tuğla anlamına gelen “brick” kelimesine gönderme yaparak gelişmiş ülkelere karşı yeni bir ekonomik bloğu ifade etmektedir (ATAUM, 2011). Son yıllarda BRIC ülkeleri dışında Güney Kore, Güney Afrika, Meksika, Türkiye, Endonezya ve bazı Doğu Avrupa ülkeleri de uluslararası anlamda “yükselen piyasalar” olarak adlandırılmaya başlanmış ve bu ülkelerin de BRIC’e dâhil edilme fikri ortaya atılmıştır (Sandalcılar, 2012). 2010 yılının Ağustos ayından itibaren ise, gruba Güney Afrika davet edilmiş ve Nisan 2011’de BRIC, BRICS’e dönüşmüştür (ATAUM, 2011).

Literatürde ülkelerin rekabet güçlerinin, ülkelere yapılan doğrudan yatırımların ve iş ortamlarının değerlendirildiği çeşitli gösterge ve endeksler bulunmaktadır (Yörük, 2008). Çalışmada performans endeksi, potansiyel endeksi, iş yapma/yatırım ortamı endeksi ve doğrudan yabancı yatırım güven endeksi olmak üzere 4 adet endeks ele alınmıştır. Günümüzde doğrudan yatırımlarla ilgili birçok endeks bulunmasına rağmen (WEF Küresel Rekabetçilik Endeksi, IMD Küresel Rekabetçilik Endeksi, UNCTAD Yatırım Eğilimleri Anketi vb.) literatürde kabul gördüğü ve son yıllara kadar önem arz ettiği için çalışmada bu 4 endeksten bahsedilmiştir.

Bu çalışmanın amacı gelişmekte olan ülkelerin kendilerinde eksik buldukları sermaye ve teknolojiyi doğrudan yabancı yatırımlarda aradıkları günümüzde, gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye’nin yatırım çekme kabiliyetini çeşitli yatırım endeksleri sonuçlarıyla ortaya koymaktır. Bu anlamda Türkiye BRICS adı verilen en büyük beş gelişmekte olan ülke ile karşılaştırılmış ve Türkiye’nin gelişmekte olan ülkeler içindeki yeri doğrudan yabancı yatırım boyutunda daha açık bir şekilde belirtmeye çalışılmıştır.

1. Performans ve Potansiyel Endeksi

1.1. Performans Endeksi

Performans endeksini hazırlamaktaki amaç, ülkelerin ekonomik büyüklüklerine oranla çektikleri DYY değerlerine bakılarak, yapılan DYY girişlerinin ülkenin potansiyeliyle uyuşup uyuşmadığını belirlemektir. Endeks değeri, ilgili ülkenin küresel DYY akışlarındaki payının, küresel gayri safi hâsıladaki payına oranı olarak hesaplanmaktadır. Endeks değerinin 1'in üzerinde olması ülkeye potansiyelinin üzerinde bir DYY girişi olduğu, diğer bir deyişle ekonomik hacmine oranla daha fazla DYY çektiği anlamına gelmektedir. Endeks değerinin 1'in altında bir değer alması durumunda, ilgili ülkeye mevcut potansiyelinin altında DYY girişi sağlandığı söylenilebilir. Bunların yanı sıra performans endeksinin 1'e eşit olması, ülkenin ekonomik büyüklüğüyle çektiği DYY arasında bir paralellik olduğunu ifade eder. Aynı zamanda endeks değerinin negatif bir değer alması, endeksin hesaplandığı dönemde yabancı yatırımların ülkeden geri çekildiği anlamına gelmektedir. Performans endeksi şu formülle hesaplanmaktadır (www.unctad.org)

$$IND_i = (FDI_i / FDI_w) / (GDP_i / GDP_w)$$

IND_i: DYY performans endeksi

FDI_i: i ülkesi DYY akışları

FDI_w: Küresel DYY akışları

GDP_i: i ülkesi gayri safi hasıla değeri

GDP_w: Küresel gayri safi hasıla değeri

Tablo 1, BRIC ülkeleri ve Türkiye'nin performans endekslerine göre 141 ülke arasındaki yerini göstermektedir. Bu nedenle yorum yapılırken endeks değerleri değil, ülkelerin sıralamaları dikkate alınmıştır. Buna göre 2010 yılında yapılan son sıralamaya göre Türkiye önceki yıllara oranla daha da gerileyerek 108. sırada yer almıştır. Performans endeksine göre BRIC ülkeleri arasında en başarılı ülkeler Rusya ve Brezilya olmuştur.

Tablo 1. DYY Performans Endeksi (2000-2010)

Ülkeler	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Türkiye	126	89	71	91	94	102	108
Brezilya	43	101	113	101	93	90	69
Rusya	108	104	88	79	62	65	60
Hindistan	115	120	100	112	80	67	97
Çin	62	70	91	104	97	83	86
Güney Afrika	117	80	138	114	81	85	128

Kaynak:

http://archive.unctad.org/sections/dite_dir/docs/WIR11_web%20tab%2028.pdf

1.2. Potansiyel Endeksi

UNCTAD doğrudan yabancı sermaye yatırımı ile ilgili olarak ‘‘Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımı Potansiyel Endeksi (FDI-POT-I)’’ geliştirmiştir ve bu endeks ÷lke potansiyelini ölçmek için kullanılmaktadır (Yörük, 2010). Ülkelerin doğrudan yabancı yatırım çekme konusundaki üstün ve eksik yönlerini görmek açısından önem taşıyan bu endekste 12 adet ekonomik ve yapısal değişken yer almakta ve her bir değişkene 0 ile 1 arasında değer verilerek, ÷lkelerin ortalama endeks değerleri hesaplanmaktadır. Potansiyel Endeksinde yer alan değişkenler şunlardır (Yükseler, 2005):

- a) Ortalama GSYİH büyüme hızı
- b) Kiři başına düşen GSYİH (dolar)
- c) Toplam ihracatın GSYİH içindeki payı
- d) -Telekomünikasyon Altyapısı (1000 kişiye düşen telefon hattı ve cep telefonu)
- e) Kiři başına ticari enerji üretimi
- f) AR-GE harcamalarının GSYİH’ ya oranı
- g) Yüksek öğrenimdeki öğrenci sayısının toplam nüfus içindeki payı
- h) Ülke riski
- ı) Doğal kaynak ihracatının dünya toplamı içindeki payı
- k) Elektronik ve taşıt araçları aksam ve parça ithalatının dünya toplam ithalatı içindeki payı
- l) Hizmet ihracatının dünya toplamı içindeki yeri
- m) Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırım Stokunun Dünya toplamı içindeki payı

Tablo 2’de Türkiye ve BRIC ÷lkelerinin doğrudan yabancı yatırım potansiyel endeksi sıralamaları yer almaktadır.

Türkiye’nin doğrudan yabancı yatırım performansının özellikle son yıllarda potansiyelinin oldukça altında kaldığı gör÷lmektedir. Potansiyel endeksinde de 2005 yılından bu yana sıralamada giderek gerileyen Türkiye 2008 yılında 75. İken, 2009 yılında 80. sıraya gerilemiştir.

Performans endeksi ile karşılaştırıldığında potansiyelinin altında kalan bir diğer ÷lke de Çin olmuştur. Doğrudan yabancı yatırım potansiyeli 2000 yılından bu yana giderek artan Çin, 2008 yılında 30. ,2009 yılında ise 27. sırada yer almıştır.

Rusya ise BRICS ÷lkeleri içinde potansiyel endeksinde en üst sırada yer alan ÷lke olmuştur. 2000 yılından bu yana yatırım potansiyeli sürekli artan ÷lke 2009 yılında endekste 8. sırada yer almıştır.

Doğrudan Yabancı Yatırım Potansiyel Endeksi sıralamasında son yıllarda Türkiye gibi gerileyen bir diğer ÷lke de Güney Afrika olmuştur. Durgun seyreden ÷lke potansiyelinin 2007 yılından sonra gerilemesi küresel krizin bu ÷lkede yatırım potansiyelini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir.

Performans Endeksi sıralamalarıyla karşılaştırıldığında Brezilya ve Hindistan'ın doğrudan yabancı yatırım performanslarının potansiyellerine paralel olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 2. DYY Potansiyel Endeksi (2000-2009)

Ülkeler	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Türkiye	72	68	72	73	75	80
Brezilya	69	70	73	70	65	62
Rusya	37	19	14	9	9	8
Hindistan	92	84	83	85	86	79
Çin	48	34	33	32	30	27
Güney Afrika	66	65	66	67	74	75

Kaynak: http://archive.unctad.org/sections/dite_dir/docs/WIR11_web%20tab%202028.pdf

2. İş Yapma/Yatırım Ortamı Endeksi

İş Yapma Endeksi (Doing Business Index) 2003 yılından bu yana Dünya Bankası bünyesindeki bir ekip tarafından yürütülen ve ülkelerdeki iş yapma kolaylığını ölçen bir endekstir (Akın, 2010). İlk yayınlandığı günden itibaren, endeksin kapsamı genişletilmiş ve 2007 yılından itibaren on farklı alanda hesaplama yapılmıştır. Bunlar 1) yeni bir işe başlama 2) lisans anlaşmaları 3) işçi çalıştırma ve işten çıkarma 4) emlak alım ve kayıt 5) kredi alma 6) yatırımcıyı koruma 7) vergi ödeme 8) dış ticaret işlemleri 9) kontratların bağlayıcılığı 10) işin tasfiyesi. Bu endekse göre, ülkeler her bir kritere göre ayrı ayrı değerlendirildiği gibi, daha sonra bu on kriterin ortalaması alınarak iş yapma kolaylığına göre sıralanmaktadır (Berg ve Cazes, 2007).

2012 yılında yayınlanan İş Yapma Endeksi raporu 183 ülkeyi kapsamakta ve iş hayatını etkileyen toplam 11 alanda ülke sıralaması yapmaktadır. Ancak 2012 yılı raporunda işçi çalıştırma ve işçi çıkarma kriteri rapordan çıkarılmış, onun yerine elektrik elde etme kriteri çalışmaya dahil edilmiştir. Raporda 2011 yılında BRIC ülkeleri ve Türkiye'de yapılan yatırım ortamını iyileştirme reformları şu şekilde aktarılmıştır (World Bank, 2012):

Türkiye şirket sözleşmeleri ve diğer belgeler için istenen noter tasdik ücretlerini kaldırarak işe başlamayı daha az maliyetli hale getirmiştir. Ayrıca Türkiye şirketlere % 5 oranında indirim yaparak sosyal güvenlik yardım oranlarını düşürmüştür ve ülke vergi ödeme kolaylığında 79. sırada yer almıştır. Türkiye İş Yapma Endeksi genel sıralamasında 71. sırada yer almaktadır.

Rusya 2011 yılında gümrük vergisinde ayarlamalar yapmış ve elektriği daha az maliyetli hale getirmiştir. Arsa parsellerinin kadastro pasaportlarını elde etme ihtiyacını ortadan kaldırarak mülkiyet kaydı transferlerini kolaylaştırmıştır. Ayrıca, gerek ihracat gerekse ithalat için gerekli belgelerin sayısını azaltarak sınır ötesi ticaret işlemlerini daha kolay hale getirmiştir. Buna karşın Rusya 2011

yılında işverenler için sosyal güvenlik destek oranlarını arttırmıştır. Rusya İş Yapma Endeksi genel sıralamasında 120. Sırada yer almıştır.

2011 yılında Hindistan sadece vergi ödemede reform yapmıştır. Ülke katma değer vergisi için zorunlu elektronik dosyalama ve ödemeyi yürürlüğe koyarak firmalar için vergi ödemenin idari yükünü hafifletmiştir. Vergi ödemede 147. sırada olan Hindistan, genel sıralamada ise 132. sıradadır.

Brezilya özel kredi bürolarının olumlu bilgi toplamalarına ve paylaşımlarına izin vererek kredi bilgi sistemini geliştirmiştir. 2011 yılında kredi almada önemli kolaylıklar sağlayan Brezilya genel iş yapma sıralamasında ise 126. sıradadır.

2011 yılında yatırım ortamını iyileştirmek ve iş yapmayı kolaylaştırmak adına önemli bir reform yapmayan Çin ise iş yapma sıralamasında 91. sırada yer almıştır.

Güney Afrika şirket ismini koruma gereksinimini ortadan kaldıran yasayı yürürlüğe koyarak işe başlamayı daha kolay hale getirmiştir. Ayrıca transfer işlemlerini azaltarak ve elektronik dosyalamayı yürürlüğe koyarak mülkiyet kaydını daha az maliyetli ve daha etkin hale getirmiştir. Finansal olarak kötü durumda olan şirketlerini ise eski haline getirmek için yeni bir organizasyon süreci başlatmıştır. Güney Afrika genel iş yapma sıralamasında 35. sıradadır.

Tablo 3. İş Yapma/Yatırım Ortamı Endeksine Göre Dünya Sıralamasında Ülkeler

Ülkeler	İş Yapma	İşe Başlama	İzin ve Ruhsatlar	Elektrik elde etme	Mülkiyet Kaydı	Kredi Alma	Yatırımcıyı Koruma	Vergi Ödeme	Dış Ticaret İşlemleri	Kontratların Bağlayıcılığı	İşin Tasfiyesi
Çin	91	151	179	115	40	67	97	122	60	16	75
Brezilya	126	120	127	51	114	98	79	150	121	118	136
Hindistan	132	166	181	98	97	40	46	147	109	182	128
Rusya	120	111	178	183	45	98	111	105	160	13	60
G.Afrika	35	44	31	124	76	1	10	44	144	81	77
Türkiye	71	61	155	72	44	78	65	79	80	51	120

3. At Kearney Doğrudan Yabancı Yatırım Güven Endeksi

At Kearney danışmanlık şirketine ait olan bu güven endeksi, gelecek bir ila üç yıllık süreler içinde, belirli pazarların doğrudan yatırımların küresel dağılımından alacağı payın tahmin edilebilmesi için hazırlanmıştır (Yörük, 2010). Endekste skor aralığı 0-3 olup, ülke skoru 0'a yaklaştıkça yatırımcıların yatırım yapılması istenen ülkeye güveni azalmakta, ülke skoru 3'e yaklaştığında ise yatırımcıların o ülkeye olan güveni artmaktadır (Gövdere ve Topuz, 2009).

Endeks, 1998'de ilk kez yayınlandığından bu yana, dünya çapındaki en büyük şirketlerin liderlerinin DYY tercihleri üzerindeki politik, ekonomik ve yasal etkileri değerlendirmektedir (At Kearney, 2012). Bu endeks 33 ülkeden ve 16 sektörden 1000 büyük firmanın yöneticilerinden ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan verilerle hazırlanmaktadır (Çinko ve Ak, 2009).

2012 yılında yayınlanan At Kearney DYY Güven Endeksi Raporu'na göre (2012:2) gelişmiş ekonomilerdeki şiddetli çalkantılar dikkate alındığında, sıralamada gelişmekte olan ekonomiler bir önceki yıla göre daha iyi bir performans göstermiştir. BRIC ülkelerinden sırasıyla Çin, Hindistan ve Brezilya ilk üç sırayı alırken, diğer BRIC ülkesi Rusya ve Türkiye ise Avrupa'daki diğer yakın ülkeler ile kıyaslandığında büyük atılımlar yapmıştır. Bu ülkeler için elde edilen bulgular şöyledir (At Kearney, 2012):

Çin, 2002 yılından beri listenin en üst sırasında yer almaktadır. Artan gelir, köyden kente göç ve dünyanın en kalabalık tüketici piyasasındaki tüketim mallarına olan talepteki artış yabancı yatırımın artmasına büyük oranda katkıda bulunmuştur. Çin'e yapılan doğrudan yatırım girişleri 2008'deki 7 milyar dolarlık artışın ardından, 2012 yılında da 2010 yılındaki toplam 175 milyar dolarlık yatırım girişinin yüzde 18'i oranında artış göstermiştir. Aynı zamanda Çin gelişmekte olan ülkeler arasında güçlü bir liderlik ve teknoloji sektöründe değer zincirini yukarıya taşıma becerisi göstermektedir. Buna rağmen, doğu Çin'de artan ücretler ve mal fiyatlarına karşılık, maliyet bilinciyle hareket eden birçok firma ülke içinde ücretlerin ve yaşama maliyetinin daha düşük olduğu yerlere taşınmaktadır.

Hindistan, At Kearney DYY Güven Endeksi Raporu'na göre, ABD'yi geçerek 2012 yılında sıralamada ikinci sıraya oturmuştur. 2008 yılında Hindistan deniz aşırı yatırımlardan 43 milyar dolar elde etmiştir. Ertesi yıl yatırımlar 36 milyar dolara, 2010 yılında ise 25 milyar dolara gerilemiştir. Bu gerileme büyük oranda global ekonomik krizin şirketlerin deniz aşırı faaliyetlerinde ölçeklerini küçültmeye ittiği bilgisayar yazılımı ve donanımı, finansal hizmetler ve bankacılık gibi sektörlerde yapılan yatırımların azalmasından kaynaklanmaktadır. Güçlü büyümesine ve potansiyeline rağmen Hindistan halen yatırımları kolaylaştıracak ve yolsuzluğun önüne geçecek yasaları çıkaramamıştır. Buna rağmen Hindistan'ın endekste sıralaması yatırımcılar arasındaki iyimserliğin işareti olarak algılanabilir.

Brezilya 2010 yılındaki 48 milyar dolarlık yabancı yatırım girişini % 87 oranında arttırarak sıralamada 3. sıraya yükselmiştir. Latin Amerika'ya yapılan doğrudan yatırımların yarısından fazlasını çeken ülke, enerji, elektronik, yiyecek ve içecek sektörlerine yapılan yatırımlarda önemli ilerleme kaydetmiştir.

2012 yılındaki sıralamada Rusya altı basamak yükselerek 12. sırada yer almıştır. Doğrudan yabancı yatırım girişlerinin, daha fazla yatırımcı dostu çevre,

Dünya Ticaret Örgütü'ne beklenen üyelik ve yeni özelleştirmelerin ışığında daha da artması beklenmektedir.

Güney Afrika ise 2012 yılında endekse güçlü bir geri dönüş yapmış ve 11. sırada yer almıştır. 2010 yılında Güney Afrika 2 milyar dolarlık yatırım girişi elde etmiştir, ancak bu miktar 2008 ve 2009 yıllarıyla kıyaslandığında çok düşüktür. Buna rağmen, ülkenin küresel krizin etkisiyle resesyona girmesinden sonra otomotiv ve kimya sektörlerinde yenilenen talep ve Dünya Kupası'na yapılan harcamalar Güney Afrika'nın büyümesine yardımcı olmuştur.

Türkiye 2012 yılının endeksinde 23. sıradan 13. sıraya yükselmiştir. Küresel durgunluğun etkilerinden kurtulmaya çalışan Türkiye doğrudan yabancı yatırım girişlerini yüzde 8 arttırarak 9 milyar dolara çıkarsa da halen 2007 yılındaki 22 milyar dolarlık yatırımın uzağındadır. 2011 yılının Ocak-Temmuz döneminde doğrudan yabancı yatırımın yaklaşık yüzde 91'i AB ülkeleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu da Türkiye'nin Avrupa için iyi bir mal ve hizmet pazarı olduğunu göstermektedir. Dünyada yeni bir finansal krizin Türkiye'nin de ekonomik dengelerini olumsuz yönde etkileyebileceği endişesi beklentisine karşın, yatırımcı ülkede kanunların, yönetmeliklerin ve fikri mülkiyet haklarının geliştirilmesinden dolayı Türkiye'de yatırıma olumlu bakmaktadır.

Tablo 4. At Kearney Doğrudan Yabancı Yatırımlar Güven Endeksi

2012			2010	
Sıralama	Ülke	Ülke Skoru*	Sıralama	Ülke
1	Çin	1.87	1	Çin
2	Hindistan	1.73	2	ABD
3	Brezilya	1.60	3	Hindistan
4	ABD	1.52	4	Brezilya
5	Almanya	1.52	5	Almanya
6	Avustralya	1.52	6	Polonya
7	Singapur	1.47	7	Avustralya
8	İngiltere	1.47	8	Meksika
9	Endonezya	1.45	9	Kanada
10	Malezya	1.41	10	İngiltere
11	Güney Afrika	1.40	-	Güney Afrika
12	Rusya	1.39	18	Rusya
13	Türkiye	1.39	23	Türkiye

*Skorlar 0-3 aralığında ve yüksek skor yatırıma güven anlamındadır.

Sonuç

Başlangıçta gelişmiş ülkeler arasında görülen ekonomik yakınlaşmalar, ilerleyen yıllarda gelişmekte olan ülkeleri de içine alarak devam etmiştir. Günümüzde özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler, kendilerinde eksik buldukları teknoloji ve sermayeyi küreselleşmenin bir ürünü olan doğrudan yabancı yatırımlarda aramaktadırlar. Ülkeler doğrudan yabancı yatırımları çekebilmek adına, vergi indirimleri, ucuz işgücü ve hammadde, esnek mevzuat yapıları ve serbest bölgeler gibi uygulamalarla yatırım ortamlarını cazip bir hale getirmeye çalışmaktadırlar.

Türkiye 1954 yılı sonrasında doğrudan yabancı yatırımları çekme hususunda önemli adımlar atmaya başlamıştır. Birçok ülkeye göre üstün olan yatırım potansiyeline rağmen, Türkiye sahip olduğu zenginlikleri günümüze kadar yeterince değerlendirememiş ve kullanamamıştır. Gelişmekte olan ülkelerden biri olan Türkiye'ye özellikle son yıllarda yapılan doğrudan yabancı yatırım girişleri büyük artış göstermiştir. Ancak yapılan yatırım miktarları halen istenilen düzeyde değildir. Bunun temel sebebi Türkiye'deki her bölgenin aynı gelişmişlik düzeyine sahip olmaması ve yerel anlayış farklılıklarıdır.

Çalışmada Türkiye ve gelişmekte olan en büyük beş ülke olan BRICS ülkeleri; performans, potansiyel, iş yapma ve güven endeksleri açısından karşılaştırılmıştır. Çalışmada yatırım potansiyeli bakımından Türkiye'nin son yıllarda düşüş içinde olduğu, buna karşın BRICS ülkelerinde bu düşüşün görülmediği ortaya çıkmıştır. Performans endeksi ile karşılaştırıldığında Türkiye'nin yatırım performansının BRICS ülkelerine kıyasla potansiyelinin çok altında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın hükümetin son yıllardaki yabancı yatırımcıya kolaylık sağlama çalışmalarının sonucu olarak Türkiye'nin iş yapma endeksindeki yeri Güney Afrika dışındaki ülkelerden daha iyi konumdadır. Güven endeksi incelendiğinde ise Türkiye tüm BRICS ülkelerinden sıralamada daha geride olmasına rağmen 2010 yılına göre 2012 yılında ülke sıralamasında büyük sıçrama yapmıştır. Bu da Türkiye'nin doğrudan yabancı yatırım ile ilgili kanunların, yönetmeliklerin ve fikri mülkiyet haklarının geliştirilmesinden dolayı yatırımcıların Türkiye'de yatırım yapmaya sıcak baktığı sonucunu doğurmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akın, B. (2010). “Türkiye’de İş Yapma Ortamının Girişimcilik ve Ekonomik Özgürlükler Açısından Değerlendirilmesi”, *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 55, 21-49.
- Alagöz, M., Erdoğan, S. ve Topallı, N. (2008). “Doğrudan yabancı sermaye yatırımları ve ekonomik büyüme: Türkiye deneyimi 1992-2007,” *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 79-89.
- At Kearney, (2012). 2012 A.T. Kearney FDI Confidence Index Report.
- ATAUM, (2011). Değişen Ekonomik Roller: Euro’ya BRICS Tuğlası. Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Yıl: 3, Sayı: 36
- Berg, J. ve Cazes, S. (2007). “The Doing Business Indicators: Measurement Issues and Political Indicators”, *Economic and Labour Market Paper*,1-23.
- Çapraz, İ. ve Demircioğlu, İ. (2003).*Türkiye’den Yurtdışına Doğrudan Sermaye Yatırımları ve Türk Yatırımcıları*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları
- Çinko, L. ve Ak, R. (2009). “Doğrudan Yabancı Sermaye Hareketlerinin Makroekonomik Etkileri”, *EconAnadolu 2009: Anadolu Uluslararası İktisat Kongresi, 17-19 Haziran 2009*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gövdere, B. ve Topuz, H. (2009). “Türkiye ve AB’nin Yeni Üyelerinin Yabancı Yatırım Endeksleri Açısından Karşılaştırılması”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(1), 117-135.
- Lankes, H.P. ve Venables, A.J. (1996). “Foreign Direct Investment in Economic Transition: The Changing Pattern of Investments”, *Economics of Transition*, 4(2), 331-347.
- O’Neill, J. (2001). “Building Better Global Economic BRICs”, *Global Economics Paper*, 66,1-16.
- Sandalcılar, A.R. (2012). “BRIC Ülkelerinde Ekonomik Büyüme ve İhracat Arasındaki İlişki: Panel Eşbütünlük ve Panel Nedensellik”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*,17(1), 161-179.
- The World Bank, (2012). Doing Business In a Transparent World Annual Report, Washington, United States of America.
- Yörük, N. (2010). “Küresel Finansal Krizin Doğrudan Yabancı Yatırım Akışlarına Etkisi”, *Turgut Özal Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Kongresi*.(ss.1985-2004).Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Yükseler, Z. (2005). Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Ve İş/Yatırım Ortam İlişkisi. *Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası*, 3-35.
- The Inward FDI Potential Index-Methodology
<http://archive.unctad.org/templates/WebFlyer.asp?intItemID=2470&lang=1>,28.08.2012.
- The Inward FDI Potential Index-Methodology
<http://archive.unctad.org/templates/WebFlyer.asp?intItemID=2469&lang=1>, 29.08.2012
- FDI Potential Index (2000-2009)
http://archive.unctad.org/sections/dite_dir/docs/WIR11_web%20tab%2028.pdf